

'ರಾಜಗೃಹ'ದ ಶೋಭೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿನ ಹಸುರು

ಬಳಸಲಾಗುವ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ ಹೂಬುಟ್ಟಿಯೂ ಇತ್ತು.

ಇದರ ನಂತರ ಒಳಗೆ ಒಂದು ಅಂಬೇಡ್ಕರರ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಇರುವ ಒಂದು ಬಾತ್‌ರೂಂ - ಈ ಎರಡು ಕೋಣೆಗಳ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರ ಚಿತ್ರಾಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ಮತಾನುಯಾಯಿಯಾಗಿ ಅವರು ಬಿಳಿ ನಿಲುವಾಗಿ ಧರಿಸಿರುವ ದೊಡ್ಡಗಾತ್ರದ ಫೋಟೋವೊಂದನ್ನು ಇರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಹಾಲ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರ ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮಂಚವಿದೆ. ಬಿಳಿಯ ಹಾಸನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಲಾಗಿದೆ. ತುಂಬ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರದ ಮುಖ ಕಾಣಿಸಲಿ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಆ ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಹಾಗೆ ಎತ್ತರಿಸಿದ್ದರೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಆಗ ಗೈಡ್, 'ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರಿಗೆ ತಲೆಯ ಕೆಳಗೆ ಹೆಚ್ಚು ದಿಂಬುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಮಲಗುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿತ್ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರ ಅಂತ್ಯಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಕಾರಣಗಳೂ, ಕೆಲವು ಅಸಕಾರಣಗಳೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳ ವಿವರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲವೇನೋ? ಬಾತ್‌ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಾತ್‌ಟಬ್‌ನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ತರಿಸಿ, ಇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಏನಿಲ್ಲ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಮನಸ್ಸಿನ ಮುಂದೆ ಹಾದುಹೋದವು. ಚೆನ್ನೈನಲ್ಲಿ ಯುವಕನೊಬ್ಬ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರಿಗೆ, 'ನೀವು ಯಾಕೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಹಾಗೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಡುತ್ತೀರಿ? ಫ್ರೀ ಫೀಸ್ ಸೂಟ್, ಮಿಂಚುವ ಶೂ ಇವೆಲ್ಲ ಯಾಕೆ ಬೇಕು ನಿಮಗೆ? ನೀವು ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವುದು ದಲಿತರ ಪರವಾಗಿ. ಅವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು

ಅನ್ನವಿಲ್ಲ, ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲದರಿಂದ ವಂಚಿತರಾದವರ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನೀವು ಇಷ್ಟು ಬಡಿವಾರರ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಯಾಕೆ ಹಾಕುತ್ತೀರಿ? ಅದೇ ಗಾಂಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರು ಎಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಅಂಬೇಡ್ಕರ, 'ಅಯ್ಯಾ, ನಾನು ಹೀಗಿರುವುದೇ ಸರಿ, ಗಾಂಧಿ ಹಾಗಿರುವುದೇ ಸರಿ' ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. 'ಬೇರೆಲ್ಲ ಬಿಡು. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವೇ ಕುಗ್ಗಿ ಸತ್ತುಹೋಗಿರುವ ದಲಿತರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡಲಾದರೂ ನಾನು ಇಂಥ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಲೇಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯ ಆಶಾದಾಯಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದಲಿತರಿಗೆ ನನ್ನ ಬಟ್ಟೆಯೂ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಗಾಂಧಿ ಸರಳವಾಗಿ ಇರುವುದು ಅಗತ್ಯ. ಅನವಶ್ಯಕವಾದ ಮತ್ತು ವರ್ಗ-ಜಾತಿಯ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿರುವವರು ಆ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೂ ಒಳಗಿನಿಂದಲೂ ಕಳಚಬೇಕಾದದ್ದರ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಗಾಂಧಿ ಹಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೀನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಅಂಬೇಡ್ಕರರವರ ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಯ ದೊಡ್ಡ ಫೋಟೋವೊಂದನ್ನು ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಣ್ಣು ಹಾಯಿಸುವಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೂ ಸೇರಿದ್ದ ಜನಸಾಗರ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪುವ ಜನರು ಈಗಲೂ ಅಸಂಖ್ಯಾತರೇ. ಆ ಫೋಟೋ ಒಂದು ರೂಪಕದಂತೆ ಕಂಡಿತು ನನಗೆ. ಅಂದಿಗೂ, ಇಂದಿಗೂ ಎಂದಿಗೂ ಆ ಜನಸಾಗರ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಹೊರತು, ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಕೊನೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತವೇ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಒಂದು ಫೋಟೋ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಮಹಿಳಾ ಸಮಾವೇಶದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯ ಫೋಟೋ

ಇರಬೇಕು ಅದು. ಇಡೀ ಫೋಟೋದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಏಕೈಕ ಪುರುಷರೆಂದರೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ. ಸುತ್ತಲೂ ಮಹಿಳೆಯರು. ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರ ಕಾಣ್ಕೆಯಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಈ ಫೋಟೋ ಒಂದು ಘನ ಉದಾಹರಣೆ ಎನ್ನಬಹುದೇನೋ? ದಲಿತರೊಂದಿಗೆ

ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದವರು ಮಹಿಳೆಯರೂ ಹೌದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಭಾರತದ ಮಿಕ್ಕಲ್ಲ ನಾಯಕರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಗ್ರಹಿಸಿದವರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾದವರು ಅಂಬೇಡ್ಕರ. ಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಎಂದೆ ನಾನು. ಗಾಂಧಿ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿಯಾದದ್ದು ನಿಡುಗಾಲದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ. ಆದರೆ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಯಾಣದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಈ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಇತ್ತು. ದಲಿತರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸುವುದರ ಬಗೆಗೆ ನಮಗಿರುವ ತಕರಾರುಗಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಆರಂಭ ಬಿಂದು ಮಾತ್ರ ಒಂದೇ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಕೇಂದ್ರದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕ ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡವರು ಅಂಬೇಡ್ಕರ.

ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯಂತಿತ್ತು ಆ ಫೋಟೋ. ಆ ಫೋಟೋದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಅನುಮತಿಯಿದೆಯೇ ಎಂದು ಆ ಗೈಡ್‌ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. 'ಇಲ್ಲ ಮೇಡಂ' ಎನ್ನುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಸೀದಾ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಾಂಪೌಂಡ್, ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿರುವ ಲಾನ್ ಮತ್ತು ಹೂಕುಂಡಗಳು. ಈ ಲಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೂರಲೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಅನುಮತಿ ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಹೊರಗಡೆಯೇ ಕೆಲವು ಫೋಟೋಗಳನ್ನು ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ವಾಪಸ್ ಬಂದೆ.

ಎಲ್ಲ ಉಜ್ವಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳಿಗೂ ಮಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಶಮಣಿಯ ಗುಣವಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು ರಾಜಗೃಹದ ಭೇಟಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿತು. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಅಂಬೇಡ್ಕರ ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬರಿ ಭಾರತವಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಸಹಯಾತ್ರಿಕರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ತನ್ನ ಹೋರಾಟದ ಅಗತ್ಯ, ತುರ್ತು ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲರ ದೃನಿಯಾಗಿ ಮಂಡಿಸುವುದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಲತುಂಬುವಂತೆ ಅವರು ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಋಜುತ್ವ ಇದರ ಎತ್ತರ ಬಿತ್ತರಗಳನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು.

ಇಂಥ ಚೇತನ ನಡೆದಾಡಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ಬದುಕಿನ ಅಮೃತಗಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಭಾವುಕತೆಯನ್ನುತ್ತೀರಾ? ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಉತ್ಸುಕ ಭಾವುಕತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಲಾರದು.

ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ: feedback@sudha.co.in